

Zimní slunovrat a setkání s Bohem Koljadou 2018

Pro většinu z nás je období po 21. prosinci časem adventu a vánoc. Pojďte se ale s námi vydat do časů minulých, kdy se věřilo v nadpřirozené bytosti a uctíval se bůh nebeského světla Svarog - praotec všech bohů. Slavil se staroslovanský svátek zimního slunovratu. Tedy v době, kdy se bohu Svarogovi narodil jeho syn Dažbog (Svarožic).

*Dažbogu, bože náš svatý přejasný,
prvorozený synu nebeského Svaroga!
My, vnuci tvoji Slované, jsme se dnes sešli,
abychom tvůj veliký svátek uctili.*



*Dažbogu, ty jsi naším mocným vládcem,
slunéčkem naším ve tmě zářícím, vševidícím, vševědoucím.*

*Nechť nám hoří tvůj neuhasitelný oheň,
nechť tvá síla vstoupí v něj,
nechť nás ochraňuje za těchto nebezpečných nocí.*

*Děkujeme tobě, Svarogu, nejvyšší bože, že jsi dal sémě,
Děkujeme tobě, Mokoši, že se z tvého lůna Božic zrodil.
Sláva tobě, Dažbogu, nechť tvá síla skrze slunko
napájí i naše životy!*

Takto zní Dažbogova modlitba, kterou Slované tradičně přeříkávali v průběhu rituálů o zimním slunovratu, tenkrát se tomuto období neříkalo mezi Slovy Vánoce (tohle označení jsme převzali z německého Weihnachten - Svatá noc), ale Kračun.

Dažbog = bůh dárce a zprostředkovatel všech životních podmínek na Zemi.

[SVÁTEK KOLADA \(od 18:00 h. 23.12. do 18:00 h. 24.12.2017\)](#)

[Přijaté sdělení k ZIMNÍMU SLUNOVRATU 2017 od Alši](#)

Kde se vzal název?

Slovo Kračun, jak zněl praslovanský název pro svátek zimního slunovratu, má nejasný původ. Někdo tvrdí, že se jím označoval nejkratší den v roce, jazykovědci s tímto výkladem však nesouhlasí. Jisté však je, že se v mnoha různých obměnách dodnes používá. Například maďari dodnes slaví „karácsony“ a rumuni zase „crăciun“. Původní označení pro Vánoce „Kračun“ se zachovalo na slovensku v okolí Detvy.

Co se oslavovalo?

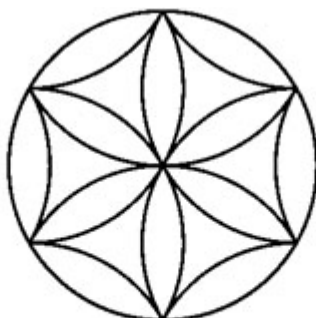
Narození Dažboga, syna nejvyššího boha Svaroga, který se vždy o zimním slunovratu narodil, během jara vyrůstal, v létě dospěl a v zimě zemřel, aby se mohl znovu narodit. Dažbog - dárce všeho dobrého.

Jak se slavilo?

Slavnostní večeří, ke které byly pozvány i duše zemřelých předků. Na slavnostní tabuli nechyběla jablka (symbol zdraví), ořechy (znamení hojnosti) a česnek (jako ochrana před vším zlým). Důležitou roli mělo pečivo (oplatka popř. koláč, symbolizující slunce) zdobené svastikou či křížem v kruhu, které se rozlamovalo na tolik částí, kolik bylo členů domácnosti, a to včetně předků).



Solární kříž, jeden z nejstarších náboženských symbolů vůbec, používaný Kelty i Germány



Slovanský symbol Dažboga - Slunce



Starší slovanský symbol Slunce a jeho cyklu - Kolovrat

Štědrovečerní večeře

Štědrovečerní večeře začínala po soumraku poté, co byl zapálen vánoční oheň, slavnostním přípitkem, který pronášel hospodář, a který přál domu zdraví, štěstí, úrodu a blahobyt. Přitom také zval k večeři duše předků.

Bulharský hospodář vezme obřadní chléb nad hlavu řka: „Da se ražda pšenicata pod păt i nad păt, klasovete da stanat kato lažici, a zărната - kato drenki. Da se ražda grozdeto, ečemikăt i carevicata! Da se plodjat agnetata, kozite i kravite! Djado Bože, ela ni na gosti da večerjame zaedno!“. Podobně sedlák z Vojvodiny: „Za srečna kolača, da bog živi orača, i njiva da rodi, marva da plodi i mi da smo živi i zdravi!“.

Večeře bývala vždy postní, přísný půst se držel přes celý den až do večeře. Na stůl je přineseno vždy co nejvíce jídel, která dala zahrada, pole i les, aby tak byla zajištěna hojnost po celý rok. V Čechách se například vařil hrách, v Rusku zvláštní kaše s medem a rozinkami zvaná kuťja. Nikdy nesměly chybět jablka představující zdraví, ořechy symbolizující hojnost a česnek pro svoji ochrannou roli.

Obecně u Slovanů je rozšířen zvyk při této příležitosti pojídat česnek namáčený v medu. Ústřední postavení hrálo pečivo, které se jedlo hned jako první po přípitku a lámal ho a rozdělával hospodář. U nás to byla staročeská calta, což byla vánočka nebo houska, u Poláků to byla zvláštními reliéfy zdobená oplatka, která nahradila do středověku používaný chléb.





U jižních Slovanů to byl **Sluneční koláč pečený z bílé pšeničné mouky a na vrchu zdobený reliéfy** ([recept na koláč](#)). Už vlastní tvar koláče nám připomíná svým tvarem sluneční disk. Častou výzdobou pak byla reliéfně ztvárněná a často stylizovaná svastika v kruhu, starý sluneční symbol. Jinde se místo svastiky dělal kříž v kruhu. Tento koláč, stejně tak jako polská oplatka, byl často mazán medem. Koláč se dělí vždy na tolik dílů, kolik je členů domácnosti, navíc se nechává jeden díl pro předky.

Druhý den se tento díl nebo koláč obětoval poli, sadu nebo domácím zvířatům. Duchovní složka je „zkonzumována“ dušemi předků během noci. Zkuste to letos také, možná to pro vás bude nová a zvláštní zkušenost a posune vás ve vnímání Vánoc trochu stranou od konzumního způsobu prožívání těchto svátků.

Co vás může na Kračuna ohrozit?

V době mezi úmrtím a znovuzrozením Dažboga na světě nastává chaos, zmizí hranice mezi živým světem a podsvětím a mohou se k nám dostat nebezpečné bytosti, démoni a čerti. V noci chodí po světě upíři, víly a vlkodlaci. Krom toho můžete potkat i duše svých zemřelých předků.

Jak se proti nebezpečí bránit?

Při západu slunce se zapaloval ochranný oheň, který musel hořet celou noc. Zapaloval se speciálním polenem, takzvaným badnjak (název odvozen od slovesa „bdíti“, protože se u ohně bdělo celou noc). To se před pokácením posypávalo obilím, mazalo medem či polévalo mlékem a vínem, muselo se sekat vždy jen z jedné strany a nesmělo spadnout na jiný strom – jinak by přineslo neštěstí. U vetry se pak scházela celá vesnice.

Jaké se prováděly magické rituály?

Kromě již zmíněných rituálů se na Kračuna také věštilo. Louskaly se ořechy a podle jádra se hádala budoucnost (zdravé jádro – hojnost, suché – nemoc či smrt), krájelo se jablíčko (známý křížek či hvězdička), svobodné dívky nahlížely do studní, aby v nich spatřily své budoucí manžele. Jelikož se v této době duše mrtvých pohybují po světě a mohou se objevit v podobě neznámých příchozích, museli být všichni cizinci, kteří zaklepalí na dveře, řádně pohoštěni. Duše předků se také mohly vtělovat do domácích zvířat, proto jim byla věnována obzvláštní péče. Věřilo se také, že o půlnoci na Kračuna dokážou zvířata mluvit lidskou řečí.

Jak se koledovalo?

Koledování patřilo mezi nejstarší zvyky. Muži se přestrojovali za zvířata, aby zahnali běsy a demony (někdy se dokonce převlékali za ženy, aby je duchové nepoznali). A potom v maskách obcházeli

domy, zpívali, přáli hospodyním bohatou úrodu a za to dostávali drobné dárky.

Zpracováno a inspirováno podle <http://rodnavira.cz>

Sdílet